

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaromíra Klepše a soudců JUDr. Ing. Viery Horčicové a JUDr. Vladimíra Gabriela Navrátila v právní věci

žalobkyně: D. N.

proti

žalované: Česká správa sociálního zabezpečení
Křížová 1292/25
225 08 Praha 5

o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem žalované, který spočívá v nedostatečně rychlé změně způsobu výplaty invalidního důchodu k žádosti žalobkyně ze dne 10. 6. 2024 a o náhradě újmy vzniklé následkem tohoto zásahu

takto:

- I. Žaloba **se zamítá** v části, v níž se žalobkyně domáhá ochrany před nezákonným zásahem žalované, který spočívá v nedostatečně rychlé změně způsobu výplaty invalidního důchodu k žádosti žalobkyně ze dne 10. 6. 2024.
- II. Žaloba **se odmítá** v části, v níž se žalobkyně domáhá náhrady újmy vzniklé následkem nedostatečně rychlé změny způsobu výplaty invalidního důchodu žalovanou k žádosti žalobkyně ze dne 10. 6. 2024.
- III. Žalobkyně **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.
- IV. Žalovaná **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Předmět věci a procesní podání stran

1. Žalobkyně dne 4. 7. 2024 podala ze své datové schránky žalobu na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu. Podle žalobních tvrzení je žalobkyně poživatelkou invalidního důchodu. Asi měsíc před podáním žaloby požádala Českou správu sociálního zabezpečení o změnu způsobu výplaty invalidního důchodu z výplaty na bankovní účet na výplatu poštovní poukázkou. Žalovaná podle tvrzení žalobkyně na žádost nereagovala dostatečně rychle v přiměřené lhůtě, což žalobkyni způsobilo existenční potíže (včetně nutnosti se odstěhovat z bytu). Žalovaná telefonicky žalobkyni sdělila, že na změnu má lhůtu 3 měsíce, což je podle žalobkyně, pokud taková lhůta vůbec existuje, upraveno nanejvýš podzákonným předpisem. Žalobkyně se domáhá deklarace nezákonnosti zásahu a náhrady vzniklé újmy.
2. Žalobkyně žalobu podala ke Krajskému soudu v Praze, který ji usnesením ze dne 25. 7. 2024, č. j. 51 A 43/2024 – 18 postoupil Městskému soudu v Praze.
3. Žalovaná ve vyjádření k žalobě poukázala na ustanovení § 64 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, které upravuje postup při změně způsobu výplaty důchodu. Uvedla, že žalobkyně o změnu požádala dne 10. 6. 2024, žalovaná pak začala výplatu důchodu poštovní poukázkou provádět již od výplaty důchodu za období od 14. 7. 2024 do 13. 8. 2024. S ohledem na výše uvedené proto žalovaná v předmětné věci postupovala v souladu s právními předpisy.
4. Žalobkyně k vyjádření žalované neuplatnila repliku, ostatně od 27. 7. 2024, kdy Krajskému soudu v Praze emailem potvrdila přijetí usnesení o postoupení věci Městskému soudu v Praze, neučinila vůči soudu již žádný další žádný úkon. Městský soud v této souvislosti připomíná, že v řízení doručoval žalobkyni do její datové schránky. Písemnosti žalobkyni zaslal rovněž na vědomí prostřednictvím emailové adresy XX, neboť žalobkyně o tuto formu doručování požádala dne 8. 7. 2024 s tím, že dočasně ztratila přístup k datové schránce. V předchozím řízení před Krajským soudem v Praze se tento způsob oznamování písemností navíc osvědčil jako účinný, žalobkyně na písemnosti zaslané na tuto emailovou adresu reagovala.
5. Městský soud nicméně považoval písemnosti za doručené žalobkyni dnem jejich doručení do žalobkyniny datové schránky, neboť má-li účastník zřízení datovou schránku, je povinností soudu doručovat písemnosti primárně do datové schránky a není pochybením soudu, považuje-li písemnost za doručenou na základě tzv. fikce doručení, není-li tato fikce vyloučena. Např. ztráta přístupových údajů do datové schránky není omluvitelným důvodem odůvodňující prominutí zmeškání lhůty pro podání odvolání nebo důvod pro zrušení rozsudku pro zmeškání (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2023, sp. zn. IV.ÚS 1653/23). Žalobkyně navíc městskému soudu přijetí písemností zaslaných na emailovou adresu, ač k tomu byla vyzvána, vůbec nepotvrdila.
6. Pakliže tedy žalobkyně na takto doručované písemnosti (výzvy, vyjádření žalované atp.) nijak nereagovala, jde to podle názoru soudu zásadně již jen k její tíži.

II. Posouzení věci Městským soudem v Praze

4. Podle § 82 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „ř. s.“) platí, že každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo

donucením (dále jen "zásah") správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, může se žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný.

5. O podané žalobě soud rozhodl v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s. bez jednání, neboť žalobkyně s takovým postupem souhlasila a žalovaná po poučení soudem s takovým postupem nevyslovila nesouhlas. Souhlas s rozhodnutím bez jednání se tak presumuje podle § 51 odst. 1 věty poslední s. ř. s. Soud neshledal důvod nařídit jednání ani z důvodu dokazování. Veškeré podklady potřebné pro rozhodnutí věci vyplývají z předloženého správního spisu žalované, přičemž tím se dokazování neprovádí (rozsudek NSS č. j. 9 Afs 8/2008-117, č. 2383/2011 Sb. NSS z 29. 1. 2009).
6. Z předloženého správního spisu vyplývá, že žalobkyně dne 10. 6. 2024 požádala žalovanou v části B tiskopisu formuláře o zrušení výplaty důchodu poukazem na účet a o výplatu důchodu na adresu uvedenou výše v části A tohoto tiskopisu. V části formuláře nazvané „informace“, kterou žalobkyně stvrdila podpisem, pak byla poučena o tom, že požádá-li o změnu způsobu výplaty, podle § 64 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, je žalovaná povinna tuto změnu provést nejpozději od splátky ve třetím měsíci po kalendářním měsíci, v němž byla uplatněna žádost o takovou změnu.
7. Z detailu výplaty, založené ve správním spise, rovněž vyplývá, že splatnost dávky je stanovena na 14. den v měsíci. Dále ze správního spisu a z tvrzení žalované, které žalobkyně nijak nespornuje, pak vyplývá, že žalovaná žádanou změnu provedla ke splátce za období 14. 7. 2024 do 13. 8. 2024. Konkrétně pak dávka za uvedené období, splatná za měsíc červenec 2024 (přičemž dávky důchodového pojištění se vyplácejí měsíčně dopředu – srov. § 116 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení), ve výši X Kč byla žalobkyni vyplacena dne 26. 8. 2024 (k odeslání výplatového souboru došlo dne 4. 7. 2024 a k zúčtování předpisu dne 15. 7. 2024) na žalobkyni uvedenou adresu formou poštovní poukázky (zpoplatněno částkou poukázecného ve výši 35 Kč).
8. Žalobkyně se v době podání žaloby u Krajského soudu v Praze de 4. 7. 2024 domáhala ochrany proti zásahu, který spočíval v neprovedení dostatečně rychlé změny způsobu výplaty invalidního důchodu. O tuto změnu požádala žalobkyně 10. 6. 2024 a tento zásah – neprovedení změny - dle žalobních tvrzení trval v době podání žaloby. Jednalo se tedy o zásah trvající, u něhož se lhůta pro uplynutí subjektivní i objektivní lhůty k podání žaloby (srov. § 84 odst. 1 s. ř. s.) odvíjí od skončení takového zásahu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 6. 2013, č. j. 6 Aps 1/2013 – 51). Žalobkyně tedy žalobu podala včas v průběhu trvání napadaného zásahu.
9. Tvrzený zásah skončil v průběhu soudního řízení. Žalobkyně se tak žalobou může domáhat již jen vyslovení nezákonnosti takového zásahu (srov. § 87 odst. 2 s. ř. s.). Proto je pro projednání věci rozhodný skutkový a právní stav, který tu byl v době zásahu (§ 87 odst. 1 věta za středníkem s. ř. s.).
10. Určovací žaloba na ochranu před nezákonným zásahem je důvodná, jsou-li kumulativně splněny tyto podmínky: žalobce byl přímo (1. podmínka) zkrácen na svých právech (2. podmínka) nezákonným (3. podmínka) zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu, které nejsou rozhodnutím (4. podmínka), a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo (5. podmínka). (rozsudek NSS ze dne 17. 3. 2005, č. j. 2 Aps 1/2005–65, 603/2005 Sb. NSS). Soudní ochranu ve smyslu § 82 s. ř. s. je přitom nutné poskytnout jen proti nezákonným postupům dosahujícím určité (minimální)

intenzity: stejně jako drobné pochybení ve správním řízení není důvodem pro zrušení výsledného rozhodnutí, nemá být ani drobné pochybení, které nemohlo skutečně zasáhnout veřejná subjektivní práva jednotlivce, označeno za nezákonný zásah (rozsudek NSS ze dne 16. 8. 2023, čj. 2 As 90/2023 - 58, bod 14).

11. Předmětem věci je posouzení 3. podmínky (otázka zákonnosti zásahu), neboť mezi stranami není sporu o tom, že jednáním žalované byla zasažena přímo žalobkyně (1. a 5. podmínka), který byla zkrácena na svém právu přijmout výplatu důchodu způsobem, o který požádala žalobkyně (2. podmínka), přičemž tento zásah žalované nemá formu rozhodnutí (4. podmínka).
12. Postup při změně způsobu výplaty dávky důchodu upravuje § 64 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Podle tohoto ustanovení požádá-li příjemce důchodu o změnu způsobu výplaty důchodu nebo o změnu účtu, na který má být důchod poukazován, je plátce důchodu povinen provést takovou změnu nejpozději od splátky důchodu splatné ve třetím kalendářním měsíci po kalendářním měsíci, v němž byla uplatněna žádost o takovou změnu; to platí obdobně i v případě žádosti o vyplácení důchodu jinému než dosavadnímu příjemci. Je-li důchod vyplácen na účet manžela (manželky) u banky podle odstavce 2 věty druhé, neodpovídá plátce důchodu za škodu, která oprávněnému vznikne právním úkonem manžela (manželky) jako majitele účtu, jehož důsledkem je omezení nebo zánik práva oprávněného disponovat s peněžními prostředky na takovém účtu, ani za škodu, která oprávněnému vznikne, zanikne-li takový účet v důsledku úmrtí manžela (manželky).
13. Z citovaného ustanovení vyplývá, že k žádosti příjemce důchodu (zde žalobkyně) byla žalovaná povinna změnit způsob výplaty dávky nejpozději ke splátce důchodu ve třetím kalendářním měsíci následujícím po měsíci, v němž žalobkyně o změnu požádala (červen 2024), tj. byla povinna tak učinit nejpozději ke splátce důchodu splatné v měsíci září 2024. Citované ustanovení § 64 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění takto definuje pouze nejzazší termín pro provedení změny, samozřejmě však nevylučuje, aby žalovaná tuto změnu provedla i dříve.
14. Žalovaná požadovanou změnu provedla v červenci 2024 za období 14. 7. – 13. 8. 2024, své povinnosti uložené jí ustanovením § 64 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění nepochybně včas dostála, neboť požadovanou změnu výplaty důchodu provedla ke splátce splatné již v prvním měsíci po měsíci, kdy žalobkyně učinila žádost o změnu.
15. Nadto z obsahu správního spisu nevyplývá, že by žalobkyně žalovanou při podávání žádosti upozornila na naléhavost co nejdříve provedení požadované změny. Proto nelze klást k tíži žalované, že změnu způsobu výplaty neprovedla obratem již ke splatnosti dávky za období 14. 6. – 13. 7. 2024, k čemuž by ostatně po přijetí žádosti dne 10. 6. 2024 měla už jen minimum času. Žalovaná k takové změně obecně dle § 64 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění nebyla povinna a současně z ničeho nevyplývalo, že by zásadním zájmem žalobkyně bylo co nejdříve provedení této změny.

III. Závěr a náklady řízení

16. Soud se proto ztotožnil se žalovanou, že způsob změny výplaty dávek důchodu, o kterou ji žalobkyně požádala dne 10. 6. 2024, provedla v souladu se lhůtou stanovení jí k tomu ustanovením § 64 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění.
17. Žaloba v této části není důvodná, soud ji proto v této části výrokem I. zamítl (§ 87 odst. 3 s. ř. s.).

18. Soud ve správním soudnictví je poté povinnen hodnotit toliko otázku zákonnosti zásahu - jednání žalované a jeho dopad do veřejných subjektivních práv žalobkyně (§ 2, § 4 s. ř. s.), nikoliv možný vznik újmy následkem jednání správního orgánu. Touto pravomocí disponují soudy v občanském soudním řízení (§ 7 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád) o náhradě škody a nemajetkové újmy dle zákona č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. V části, ve které se žalobkyně domáhá náhrady újmy vzniklé jednáním žalované, proto Městský soud v Praze výrokem II. žalobu odmítl dle § 46 odst. 2 s. ř. s., neboť žalobkyně se touto částí žaloby domáhá rozhodnutí ve sporu nebo v jiné právní věci, o které má jednat a rozhodnout soud v občanském soudním řízení.
19. O náhradě nákladů řízení o žalobě v části, v níž se žalobkyně domáhala ochrany proti nezákonnému zásahu žalované, soud rozhodl v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 věta první s. ř. s., dle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. V části, v níž byla žaloba odmítnuta, žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 3 s. ř. s.).
20. S ohledem na to, že žalobkyně v řízení nebyla vůbec úspěšná, městský soud proto výrokem III. vyslovil, že žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované, které by jakožto úspěšnému účastníku řízení náležela náhrada nákladů v řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem, soud tuto náhradu nepřiznal, neboť jí nad rámec běžné úřední činnosti žádné náklady nevznikly. Žalovaná rovněž nemá právo na náhradu nákladů řízení v části, v níž žalobu soud odmítl. Městský soud proto vyslovil jedním výrokem IV, že žalovaná nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno, a to v tolika vyhotoveních (podává-li se v listinné podobě), aby jedno zůstalo soudu a každý účastník dostal jeden stejnopis. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

V části, v níž soud rozhodl o odmítnutí žaloby o náhradě újmy následkem nedostatečně rychlé změny způsobu výplaty invalidního důchodu k žádosti žalobkyně ze dne 10. 6. 2024, může žalobkyně (vzhledem k sídlu žalované) podat žalobu ve lhůtě jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku k Obvodnímu soudu pro Prahu 5.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 17. října 2024

JUDr. Jaromír Klepš v.r.
předseda senátu